

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: اقتصاد انرژی

عنوان:
بررسی آثار آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی بر بودجه دولت

استاد راهنما:
دکتر مرجان دامن کشیده

استاد مشاور:
دکتر منیژه دشتبان

پژوهشگر:
سعیده اخلاص

زمستان ۱۳۹۰

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY

Central Tehran Branch
Faculty Of Economics & Accounting-Department of Energy Economics

"M . A" Thesis

On Energy Economics

Subject:

Examining Effects of Energy Carriers' Price Liberalization on the
Government Budget

Advisor:

Dr. Marjan Damankeshideh

Reader:

Dr. Manijeh Dashtban

By:

Saeedeh Ekhlās

Winter 2011

با نهایت تشکر و سپاس از اساتید ارجمند

دکتر مرجان دامن کشیده

دکتر منیژه دشتیان

دکتر جواد صلاحی

تقديم به :

همسر عزيزم

با عشق

ارادت

و

احترام

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سعیده اخلاص دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی 87084634200 در رشته اقتصاد انرژی که در تاریخ 13/10/1390 از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی آثار آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی بر بودجه دولت با کسب نمره 18 و درجه بسیار خوب دفاع نموده‌ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

- 1- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.
- 2- این پایان‌نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- 3- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- 4- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ : ۱۳۹۰/۱۰/۱۳

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم سعیده اخلاص از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره 18 بحروف
هجده

و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما :

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۳	۱-۱ شرح و بیان مسأله
۴	۲-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	۳-۱ اهداف تحقیق
۴	۴-۱ سؤالات و فرضیه های تحقیق
۵	۵-۱ جامعه آماری و حجم آن
۵	۶-۱ روش گرد آوری اطلاعات
۵	۷-۱ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۵	۸-۱ متغیرها و واژه های کلیدی
۷	فصل دوم: مبانی نظری
۸	مقدمه
۸	۱-۲ مروری بر ادبیات دولت
۹	۱-۱-۲ ماهیت دولت
۱۱	۲-۱-۲ پیشینه ی دولت
۱۱	۳-۱-۲ علل دخالت دولت
۱۲	۱-۳-۱-۲ کالاهای عمومی
۱۲	۲-۳-۱-۲ آثار خارجی و مسائل محیط زیست
۱۳	۳-۳-۱-۲ انجام اصلاحات در سیاست های مالی
۱۳	۴-۱-۲ وظایف دولت
۱۳	۱-۴-۱-۲ وجود انحصارات
۱۳	۲-۴-۱-۲ نقض بازار
۱۴	۳-۴-۱-۲ تخصیص منابع
۱۴	۴-۴-۱-۲ توزیع عادلانه درآمد
۱۴	۵-۴-۱-۲ کمک به ثبات اقتصادی
۱۵	۲-۲ مروری بر ادبیات یارانه
۱۵	۱-۲-۲ انواع یارانه
۱۶	۱-۱-۲-۲ بر اساس اهداف دولت در پرداخت یارانه ها
۱۷	۲-۱-۲-۲ بر اساس مراحل پرداخت، به کالا یا خدمات (از تولید به مصرف)
۱۸	۳-۱-۲-۲ بر اساس نحوه طبقه بندی یارانه ها در حساب ملی
۱۸	۲-۲-۲ ضرورت حذف یا ادامه پرداخت یارانه

۱۹ ۲-۲-۳ عمده دلایل مدافعان حذف یارانه‌ها
۲۱ ۲-۲-۴ گروه‌های ذینفع در نظام یارانه‌ای موجود
۲۲ ۲-۲-۴-۱ گروه‌های ذینفع در زنجیره فعالیت‌های اقتصادی
۲۳ ۲-۲-۴-۲ گروه‌های ذینفع در زنجیره فعالیت‌های اداری و سیاسی
۲۴ ۲-۲-۵ اهداف سیاسی قیمت گذاری انرژی در اقتصاد ایران
۳۱ ۲-۲-۶ پیامدهای احتمالی طرح هدفمند کردن یارانه‌ها
۳۱ ۲-۲-۶-۱ آثار حذف یارانه‌های غیر مستقیم
۳۲ ۲-۲-۶-۲ آثار مستقیم پرداخت یارانه‌های غیر مستقیم حذف شده
۳۳ ۲-۲-۶-۳ برآیند شرایط فوق
۳۴ ۲-۲-۷ کانال‌های تأثیرپذیری اقتصاد کشور از حذف یارانه حامل‌های انرژی
۳۵ ۲-۲-۷-۱ اثر حذف یارانه حامل های انرژی بر بخش دولتی
۳۶ ۲-۲-۷-۲ اثر حذف یارانه حامل های انرژی بر بخش خصوصی
۳۷ ۲-۲ پیشینه تحقیق
۳۷ ۲-۳-۱ مطالعات داخلی
۳۷ ۲-۳-۱-۱ مطالعه وزارت امور اقتصاد و دارایی (۱۳۸۶)
۳۸ ۲-۳-۱-۲ مطالعه بانک مرکزی (۱۳۸۷)
۳۸ ۲-۳-۱-۳ مطالعه بانویی (۱۳۸۴)
۳۹ ۲-۳-۱-۴ مطالعه وزارت نیرو (۱۳۷۸)
۳۹ ۲-۳-۱-۵ مطالعه عطوان (۱۳۸۶)
۴۰ ۲-۳-۱-۶ مطالعه مریدی فریمانی (۱۳۸۵)
۴۰ ۲-۳-۲ مطالعات خارجی
۴۰ ۲-۳-۲-۱ مطالعه کیلیان (۲۰۰۸)
۴۱ ۲-۳-۲-۲ مطالعه نوردهاس (۲۰۰۷)
۴۲ ۲-۳-۲-۳ فتنینی و بیکن (۱۹۹۹)
۴۳ ۲-۳-۲-۴ مطالعه هوپ و سینگ (۱۹۹۵)
۴۴ ۲-۳-۲-۵ مطالعه بیروول و همکاران (۱۹۹۵)
۴۴ ۲-۳-۲-۶ مطالعه مایکل کومن (۱۹۸۵)
۴۵ ۲-۳-۲-۷ اوری و بوید (۱۹۹۷)
۴۵ ۲-۳-۲-۸ علوی راد و آتاویل (۲۰۰۵)
۴۵ ۲-۴ خلاصه و نتیجه گیری
۴۷ فصل سوم: مبانی داده- ستانده
۴۸ مقدمه
۴۸ ۳-۱ تاریخچه پیدایش مدل داده- ستانده
۵۱ ۳-۲ چارچوب جدول داده - ستانده

۳-۳	مراحل بررسی آثار تورمی در مدل داده- ستانده	۵۵
۳-۴	تجزیه و تحلیل و پیش بینی قیمت‌ها در چارجوب جداول داده- ستانده	۵۸
۳-۵	ارزیابی آثار تورمی تغییر قیمت حامل‌های انرژی	۵۹
۳-۵-۱	ارزیابی آثار تورمی از روش نهاده‌های اولیه	۶۱
۳-۵-۲	ارزیابی آثار تورمی از روش نهاده‌های واسطه	۶۲
۳-۶	فروض جدول داده- ستانده	۶۴
۳-۷	مزایا و معایب جدول داده - ستانده	۶۶
۳-۸	خلاصه و نتیجه گیری	۶۹
۷۰	فصل چهارم: تجزیه تحلیل داده‌ها	
۷۱	مقدمه	
۴-۱	نحوه توزیع سوبسید پرداختی به بخش‌های مختلف در جدول داده- ستانده سال ۱۳۸۵..	۷۲
۴-۲	بررسی روند یارانه حامل‌های انرژی طی سالهای ۱۳۷۸-۱۳۸۸	۷۴
۴-۳	بررسی آثار حذف یارانه حامل‌های انرژی بر قیمت محصولات	۷۸
۴-۳-۱	برآورد آثار تورمی افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر سایر بخش‌های اقتصاد در سناریو اول	۸۰
۴-۳-۲	برآورد آثار تورمی افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر سایر بخش‌های اقتصاد، در سناریو دوم	۸۰
۴-۳-۳	برآورد اثر تورمی افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر سایر بخش‌های اقتصاد در سناریو سوم	۸۱
۴-۴	برآورد درآمد حاصل از حذف یارانه‌ها در بودجه دولت در سناریوهای مختلف	۸۲
۴-۵	خلاصه و نتیجه گیری	۸۵
۸۶	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها	
۸۷	مقدمه	
۵-۱	خلاصه یافته‌ها	۸۸
۵-۲	محدودیت‌ها و مشکلات	۹۱
۵-۳	پیشنهادات	۹۱

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
(جدول ۱-۲): تقاضای فرآورده‌های نفتی جهانی (میلیون بشکه روز)	۲۷
(جدول ۱-۳): ساختار کلی جدول داده - ستانده	۵۴
(جدول ۲-۳): ساختار کلی جدول داده - ستانده	۶۰
(جدول ۱-۴): یارانه حامل‌های انرژی طی سالهای ۱۳۷۸-۱۳۸۸ (ارقام به میلیارد ریال)	۷۵
(جدول ۲-۴): سناریوهای افزایش قیمت حامل‌های انرژی	۷۹
(جدول ۳-۴): آثارافزایش قیمت حامل‌های انرژی بر بخش‌های مختلف بر اساس سناریوها	۸۱
(جدول ۴-۴): میزان اثرات کل بر بودجه دولت پس از حذف یارانه‌ها (ارقام به میلیون ریال)	۸۴

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
(نمودار ۲-۱): سهم بخش‌های مختلف از کل یارانه‌ی پرداختی به فرآورده‌های نفتی در سال ۱۳۸۶.....	۲۶
(نمودار ۲-۲): تقاضای فرآورده‌های نفتی جهان (میلیون بشکه در روز).....	۲۷
(نمودار ۲-۳): روند یارانه‌ی پرداختی به فرآورده‌های نفتی طی سال‌های ۸۶-.....	۲۸
(نمودار ۴-۱): یارانه واردات در سال.....	۱۳۸۵
.....	۷۲
(نمودار ۴-۲): یارانه انرژی اختصاص یافته در سال ۱۳۸۵ به تفکیک بخش‌های مصرف کننده.....	۷۳
(نمودار ۴-۳): یارانه پرداختی به حامل‌های انرژی طی سالهای ۱۳۸۸-.....	۷۶
(نمودار ۴-۴): یارانه پرداختی به فرآورده‌های نفتی طی دوره ۱۳۸۸-.....	۷۷
(نمودار ۴-۵): یارانه پرداختی به برق و گاز طبیعی طی دوره ۱۳۸۸-.....	۷۷
(نمودار ۴-۶): یارانه پرداخت نشده به بخش‌ها در سه سناریو.....	۸۳
(نمودار ۴-۷): مقایسه یارانه پرداخت نشده به بخش‌های اقتصادی در سناریوها.....	۸۳

«این چکیده به منظور چاپ در پژوهش‌نامه دانشگاه تهیه شده است»

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی واحد: 101	کد شناسایی پایان‌نامه: 10120917892008
عنوان پایان‌نامه: بررسی آثار آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی بر بودجه دولت	
نام و نام خانوادگی دانشجو: سعیده اخلاص شماره دانشجویی: 87084634200 رشته تحصیلی: اقتصاد انرژی	تاریخ شروع پایان‌نامه: 1389/11/7 تاریخ اتمام پایان‌نامه: ۱۳۹۰/۱۰/۱۳
استاد راهنما: دکتر مرجان دامن کشیده استاد مشاور: دکتر منیژه دشتبان	
آدرس و شماره تلفن: نارمک، میدان 10، پلاک 1، طبقه 1. تلفن: 77225027	
<p>چکیده پایان‌نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش‌های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>از آنجا که یارانه‌ها بار مالی بسیار سنگینی بر بودجه دولت بجا می‌گذارد و با پرداخت یارانه‌ها گروه‌های بالای درآمدی به مراتب بیشتر از گروه‌های پایین درآمدی از یارانه‌ها بهره‌مند می‌شوند، همچنین قیمت پایین کالاهای یارانه‌ای منجر به مصرف بیش از حد این کالاها شده است، لذا هدف اصلی در این تحقیق بررسی آثار ناشی از حذف یارانه حامل‌های انرژی بر بودجه دولت و تورم ناشی از این افزایش قیمت‌ها بر اساس 3 سناریوی محتمل می‌باشد. در صورت حذف یارانه‌ها ارزش افزوده بخش‌ها واقعی‌تر می‌شود و این تغییرات آثار متفاوتی روی تولید می‌گذارد و قیمت کالاها در همه بخش‌ها با نسبت‌های یکسان تحت تأثیر قرار نخواهد گرفت. برای این منظور از رویکرد داده-ستانده در پیش‌بینی تبعات ناشی از اجرای طرح تحول اقتصادی بر بودجه دولت و تورم استفاده شده است. یافته‌های این پژوهش با توجه به قیمت‌های مورد نظر دولت، نشان دهنده بیشترین آثار تورمی در بخش‌های حمل و نقل هوایی، آجر و سیمان است. در راستای اجرای سیاست اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، بار سوبسید انرژی بر بودجه دولت کاهش می‌یابد، از سویی دیگر نوع دیگری از یارانه‌ها (نقدی) بر بودجه دولت تحمیل شده است، همچنین به دلیل افزایش تورم، درآمدهای مالیاتی دولت نیز افزایش خواهد داشت، نتایج نشان می‌دهد که در صورت پرداخت یارانه‌ها بصورت نقدی، با اجرای سناریوی اول دولت دچار کسری بودجه شود و با اجرای سناریوهای دوم و سوم درآمدهای دولت افزایش یابد.</p>	

مناسب است نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش‌نامه دانشگاه _____
تاریخ و امضاء: مناسب نیست

فصل اول
کلیات تحقیق

مقدمه

یارانه‌ها از جمله ابزارهای اقتصادی دولت‌ها است که به واسطه آنها امکان دخالت در بازارها را فراهم آورده است. این ابزار با تأثیرگذاری بر قیمت‌های نسبی در اقتصاد، می‌تواند بر تخصیص منابع تأثیر گذارد. لذا، جای تعجب نیست که یکی از بحث‌های معمول در خصوص یارانه‌ها، بحث پیرامون حجم یارانه‌ها، دوره و نحوه پرداخت آن باشد. در اقتصاد ایران، موضوع یارانه‌ها به بحث اول زمان حاضر مبدل شده است. از یک سو، تداوم پرداخت یارانه‌ها، به ویژه یارانه حامل‌های انرژی که سهم قابل توجهی در هزینه‌های دولت دارد، زمینه ساز تشدید کسری بودجه و آثار تورمی ناشی از آن است و از سوی دیگر، حذف یکباره یارانه این فرآورده‌ها توأم با شوک فشار هزینه در بخش عرضه و شتاب رشد سطح عمومی قیمت‌ها خواهد بود. با این توصیف، اتخاذ روش‌های مناسب در جهت تأمین همزمان دو هدف، کاهش بار بودجه‌ای یارانه‌ها و تداوم حمایت از اقشار آسیب پذیر، یا در یک بیان کلی از هر دو هدف به صورت «دستیابی به هدفمندی در نظام یارانه‌ها»، اولویت مهم سیاست‌گذاری محسوب می‌شود. در این رابطه، تعیین نحوه تأثیرپذیری سطح عمومی قیمت‌ها از حذف یارانه‌ها به ویژه یارانه حامل‌های انرژی (که تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم آن بر سطح عمومی قیمت‌ها محل مناقشه است) می‌تواند به عنوان گام اول در جهت دستیابی به اهداف فوق محسوب شود.

۱-۱ شرح و بیان مسأله

یارانه‌های انرژی در ایران رقم بالایی از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص می‌دهد (حدود ۱۰ درصد). تلاش دولت برای کنترل رشد قیمت حامل‌های انرژی، نسبت به افزایش قیمت سایر کالاها و خدمات یا نهاده‌های تولید به شکاف بیشتر قیمت این حامل‌ها یا هزینه‌های تولید و عرضه آنها در داخل منجر شده است. شکاف مشابهی نیز میان قیمت‌های داخلی و بین‌المللی انرژی پدید آمده است. بدین ترتیب، یارانه‌های انرژی به شکلی مزمن در اقتصاد کشور گسترش یافته، بطوریکه یارانه‌های پنهان انرژی از کل هزینه‌های عمرانی دولت نیز پیشی گرفته است.

نفوذ زیاد و ریشه‌دار بودن یارانه پنهان^۱ انرژی در کشور ما وابستگی شدیدی را هم در سمت تولید برای صنایع و هم در بخش مصرف، برای مصرف‌کنندگان به وجود آورده است. با این حال بازنگری در سیاست قیمتی بسیاری از حامل‌های انرژی بعثت فشار و بار مالی که بر دولت‌ها می‌گذارد، ضروری به نظر می‌رسد. از آنجایی که در راستای هدفمند کردن یارانه‌ها دولت سعی دارد با پرداخت یارانه‌های مستقیم اقدام به اصلاح الگوی مصرف و افزایش کارایی انرژی نماید، از یک سو با کاهش هزینه‌های پرداختی بابت یارانه اقلام فوق در بودجه مواجه هستیم و از سوی دیگر با افزایش هزینه‌هایی تحت عنوان یارانه‌های مستقیم. لذا آنچه که مطرح است اینست که با ساختار فعلی موجود کاهش یارانه‌های انرژی در بخش‌های اقتصادی چه سهمی از کاهش هزینه‌های دولت را شامل می‌شود و این کاهش چه تأثیری بر قیمت محصولات می‌تواند داشته باشد. همچنین با فرض ثابت بودن میزان تولید، با افزایش درآمد بنگاه‌ها (p.q) بر اثر افزایش قیمت‌ها، درآمد مالیاتی دولت در بخش‌های اقتصادی به چه میزان افزایش خواهد یافت.

در حقیقت پس از اجرای حذف یارانه حامل‌های انرژی در یک مرحله پرداختی‌های دولت به بنگاه‌ها کاهش می‌یابد و در مرحله بعد با افزایش قیمت، درآمد دولت که حاصل از مالیات بر ارزش افزوده بنگاه‌هاست، افزایش می‌یابد. در نتیجه خالص برآیند سهم آن در بودجه دولت تغییر خواهد یافت که یکی از اهداف این تحقیق، تعیین آثار فوق بر بخش‌های مختلف است.

۲-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق

با پرداخت یارانه‌ها گروه‌های بالای درآمدی به مراتب بیشتر از گروه‌های پایین درآمدی که مستحق دریافت یارانه هستند از یارانه بهره‌مند می‌شوند از سویی دیگر یارانه‌ها بار مالی سنگینی بر بودجه دولت تحمیل می‌کنند که خود منجر به کسری بودجه بیشتر دولت و تشدید نابرابری و تورم می‌شود. همچنین قیمت پایین کالاهای یارانه‌ای منجر به مصرف بیش از حد این کالاها شده است.

همانطور که گفته شد با حذف یارانه‌ها ارزش افزوده بخش‌ها واقعی‌تر می‌شود. بدلیل اینکه بخشی از نهاده‌ها را با قیمت واقعی خریداری می‌کند قطعاً این تغییرات تأثیرات متفاوتی روی تولید می‌گذارد که قیمت کالاها را در همه بخش‌ها با نسبت‌های مختلف تحت تأثیر قرار خواهد داد. بطور مثال انتظار می‌رود به ترتیب بخش حمل و نقل و صنعت بیشترین تأثیر را از حذف یارانه‌های انرژی متحمل شوند. قطعاً این موضوع روی درآمدهای مالیات بر تولید و واردات دولت نیز اثر خواهد داشت.

۱. دولت رقمی را تحت عنوان یارانه انرژی عملاً پرداخت نمی‌کند بلکه اشکال مختلف حامل‌های انرژی را که تولید و عرضه آن انحصاراً در اختیار دولت قرار داشته است، ارزانتر از قیمت تمام شده به عنوان یک مزیت نسبی به مردم عرضه می‌کند و به این دلیل است که این نوع پرداخت اصطلاحاً «یارانه پنهان» نامیده می‌شود.

لذا بررسی تأثیر آثار فوق در هر یک از بخش‌ها اهمیت و ضرورت می‌یابد که در این تحقیق سعی شده با استفاده از تکنیک داده ستانده به این مهم پرداخته شود.

۳-۱ اهداف تحقیق

الف) بررسی آثار حذف یارانه حامل‌های انرژی بر خالص مالیات بر تولید و واردات کالاها

ب) بررسی آثار حذف یارانه حامل‌های انرژی بر تورم

۴-۱ سؤالات و فرضیه‌های تحقیق

این پژوهش با بررسی ۳ سناریوی متفاوت به دنبال پاسخگویی به سؤالات زیر است:

۱- آیا افزایش قیمت حامل‌ها یا حذف یارانه‌ها در بخشهای مختلف آثار یکسانی بر خالص مالیات‌ها دارد؟

۲- آیا افزایش قیمت حامل‌ها یا حذف یارانه‌ها منجر به افزایش درآمد مالیاتی بر تولید دولت خواهد شد؟

۵-۱ جامعه آماری و حجم آن

در این پژوهش از آمار ترازنامه انرژی سال‌های ۱۳۷۸-۱۳۸۸ و جدیدترین جدول داده - ستانده انرژی ایران مربوط به سال پایه ۱۳۸۵ که توسط وزارت نیرو در سال ۱۳۸۹ ارائه گردیده، استفاده شده است. جدول دارای ۶۵ بخش است، آثار و تبعات افزایش قیمت هفت حامل انرژی (بنزین، نفت سفید، نفت گاز، نفت کوره، گاز مایع، برق و گاز طبیعی) بر قیمت سایر بخش‌های اقتصاد (کشاورزی، صنعت، حمل و نقل و تجاری- عمومی) مورد بررسی قرار می‌گیرد و همچنین تأثیر این سیاست بر تورم ارزیابی می‌شود.

۶-۱ روش گرد آوری اطلاعات

به منظور بررسی ادبیات نظری موضوع و بررسی پیشینه تحقیق از روش کتابخانه‌ای و مراجعه به مرکز آماری معتبر و پایگاه اطلاع رسانی معتبر برای کسب آمار و اطلاعات استفاده شده است.

۷-۱ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

با استفاده از تحلیل داده - ستانده (جدول داده - ستانده انرژی ۶۵ بخشی، سال ۱۳۸۵) (وزارت نیرو، ۱۳۸۹) و استفاده از نرم افزار Excel

۸-۱ متغیرها و واژه‌های کلیدی

یارانه: یارانه عبارتست از پرداخت‌های انتقالی بلاعوض نقدی و غیرنقدی دولت (به صورت ما به‌التفاوت هزینه بهره‌مندی و هزینه تمام شده) است که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم برای افزایش قدرت خرید واقعی مصرف‌کنندگان، افزایش قدرت فروش تولیدکنندگان، عادلانه‌تر نمودن توزیع درآمد، ثبات اقتصادی و جبران آثار ناشی از سیاست‌های دولت به منظور حفظ یا ارتقای رفاه اجتماعی اعطا می‌گردد.^۱

بودجه دولت: بودجه کل کشور برنامه مالی دولت است که برای یکسال مالی تهیه و حاوی پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار^۲ و برآورد هزینه‌ها برای انجام عملیاتی که منجر به وصول به هدفهای دولت می‌شود و از سه قسمت تشکیل می‌شود: بودجه عمرانی دولت، بودجه شرکت‌های دولتی، بودجه مؤسساتی که تحت عنوان غیر از عناوین فوق در بودجه کل کشور منظور می‌شود.^۳

جدول داده - ستانده: جداول داده - ستانده مجموعه کاملی از زیر بنایی‌ترین اطلاعات اقتصاد کلان یک کشور را به صورت تفصیلی ارائه می‌دهند و نشانگر جریان کالاها و خدمات بین فعالیت‌های مختلف در یک اقتصاد است. در واقع جدول داده- ستانده حالت گسترده‌ای از حسابهای ملی است که جریان مبادله بین فعالیت‌های اقتصادی را نشان می‌دهد.

تورم: عبارتست از افزایش سطح عمومی قیمت‌ها در طول زمان

۱. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی: اصلاح نظام پرداخت یارانه کالاهای اساسی در ایران. حیدری خلیل 1385
۲. منظور استقراض از سیستم بانکی یا وام خارجی و کمک‌های اعتباری دیگری است که سبب تقویت منابع مالی دولت می‌گردد.
۳. کتاب بودجه‌ریزی دولتی در ایران

فصل دوم
مبانی نظری

مقدمه

مباحث ارائه شده در این فصل در سه بخش تقسیم‌بندی شده‌اند. بخش ۱-۲ به مروری بر ادبیات دولت اختصاص یافته و در این راستا ابتدا تعریفی از دولت، پیشینه دولت و همچنین ارکان و وظایف دولت و علل دخالت دولت در اقتصاد ارائه شده است. در بخش ۲-۲ به مروری بر ادبیات یارانه اختصاص یافته و در این راستا ابتدا تعاریف مختلفی از یارانه، ضرورت حذف یا ادامه پرداخت یارانه همچنین پیامدهای احتمالی طرح هدفمند کردن یارانه‌ها، گروه‌های ذینفع در نظام یارانه و دلایل مدافعان و مخالفان حذف یا ادامه پرداخت یارانه‌ها پرداخته شده است. در بخش ۲-۳ به مطالعات خارجی و داخلی انجام شده پیرامون اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، که از یک طرف روش‌ها و متدولوژی‌های دستیابی به نتایج مطالعه را نشان می‌دهد و از جانب دیگر نتایج و یافته‌های بدست آمده در این روش‌ها، نقش مهمی در تبیین موضوع برای تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌ها دارد اشاره شده است.

۱-۲ مروری بر ادبیات دولت

تعریف دولت در فرهنگ لغات: معادل انگلیسی اصطلاح دولت، state و لاتین آن status است، واژه‌ی state به معنی "ایستا" بوده که اندیشه استهکام نیز از آن دریافت می‌شود. دولت به معنی وسیع کلمه، عبارت از جامعه‌ای است که در آن قدرت سیاسی، طبق "قوانین اساسی" تعیین و تشریح شده است. به معنای محدودتر، دولت عبارت از قدرتی است که سرنوشت جامعه‌ی یاد شده را در دست دارد. در مفهوم عمومی، دولت به معنای مجموعه سازمان‌های اجرایی است که قدرت اداره جامعه به آن داده شده است.^۱

دولت، به طور کلی دارای سه رکن است که عبارتند از قلمرو، جمعیت و حاکمیت.

قلمرو: ناحیه‌ای از زمین، دریا و هوا که در حدود آن دولت اعمال حاکمیت می‌کند را قلمرو آن دولت گویند. داشتن قلمرو شرط اصلی تشکیل دولت است.

جمعیت: کلیه افرادی که در یک کشور ساکن هستند، جمعیت آن کشور نامیده می‌شوند.

حاکمیت: قدرت مستقل یک دولت را برای اداره یک کشور (اصطلاحاً اعمال حاکمیت)، قدرت حاکمه می‌گویند که باید دارای شرایط ذیل باشد:

۱. علی بابائی. غلامرضا فرهنگ علوم سیاسی، تهران: انتشارات شرکت نشر و پخش ویس 1365